Nr 13

Justitieutskottets betänkande i anledning av motioner om tilläggsdirektiv för brottskommissionen m. m.

Motionerna

Yrkanden

I motionen 1973:604 av herrar Jonsson i Alingsås (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) hemställs att riksdagen i anledning av motionen måtte anhålla att Kungl. Maj:t utfärdar tilläggsdirektiv till brottskommissionen, alternativt framlägger förslag i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motionen 1973:613 av herr Nilsson i Norrköping m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att den parlamentariska kommissionen mot brottslighet får i uppdrag att överväga frågan om statligt ekonomiskt stöd för försök med uppsökande verksamhet.

I motionen 1973:1078 av herr Hermansson m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen i skrivelse till regeringen anhåller att den tillsatta kommissionen för att "undersöka åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen" i sitt arbete beaktar de i motionen anförda tankegångarna i fråga om brottsbekämpning, såväl förebyggande som direkt.

Motiveringar

I motionen 1973:604 framhålls att ett aktivt samarbete mellan hem–skola, de sociala myndigheterna och polisen ter sig nödvändigt i den brottsförebyggande verksamheten. Goda och positiva kontakter mellan polis och allmänhet skulle enligt motionärerna kunna utbildas om systemet med kvarterspolis kunde utbyggas. Den enskilde kunde då få en känsla av samhörighet med den eller de polismän som är verksamma i hans dagliga omgivning.

I motionen 1973:613 anförs att den uppsökande verksamhet, som kommunerna bedriver genom sina sociala centralnämnder/socialnämnder, endast undantagsvis är inriktad på exempelvis alkoholskadade, narkomaner och s. k. ungdom i riskzonen. Då en sådan verksamhet kan förebygga t. ex. ungdomskriminalitet borde enligt motionärerna staten överväga att ge kommunerna ekonomiska bidrag för sådant ändamål.

Motionärerna anser att frågan bör övervägas av brottskommissionen som också bör initiera en försöksverksamhet i ett antal kommuner. Försöksverksamheten kan enligt motionärerna lämpligen ske i samverkan mellan stat, kommuner och landets socialhögskolor. Erfarenheterna bör sedan redovisas till socialutredningen som får ta ställning till huruvida regler om statsbidrag till uppsökande verksamhet bör tas in i en

reformerad socialvårdslagstiftning.

I motionen 1973:1078 uttalas att ökad brottslighet i form av störande uppträdande och störande av ordningen på allmänna platser etc. bör ses som ett utslag av brister och orättvisor i vårt samhälle. Problemen i samband härmed är enligt motionärerna i hög grad ett ungdomsproblem som inte löses genom ökade polisiära insatser och omhändertaganden. I stället bör resurserna inriktas på sociala och ekonomiska samhällsåtgärder såsom utbyggnad av fritidslokaler, större utbud av kommunala fritidsaktiviteter och hjälp åt de frivilliga bildningsorganisationerna. Brottskommissionens arbete bör grundas på i motionen anförda synpunkter. Om problemen skall kunna behandlas på ett insiktsfullt och seriöst sätt bör vidare tidsramen för arbetet vidgas avsevärt.

Brottskommissionen

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1973 har chefen för justitiedepartementet tillkallat sakkunniga för att utreda frågan om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. De sakkunniga, som antagit benämningen brottskommissionen, bör enligt direktiven bedriva sitt arbete med sådan skyndsamhet att resultatet därav kan redovisas under loppet av några månader.

Beträffande kommissionens närmare arbetsuppgifter anges i direktiven att kommissionen bör överväga vilka direkt brottsförebyggande och övervakande åtgärder som kan komma i fråga för att komma till rätta med den tilltagande våldsbrottsligheten. Särskild uppmärksamhet bör också ägnas åt den verksamhet som bedrivs i s. k. sexklubbar; kommissionen bör överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga brott i samband med sådan verksamhet och också överväga förbud mot reklam för pornografiska föreställningar. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt ordningsförhållandena på allmänna platser och kommunikationsmedel och samarbetet mellan polisen, de sociala myndigheterna och allmänheten. Frågor rörande nämnda samarbete skall i ett mera långsiktigt perspektiv behandlas av det centrala råd för samhällets olika insatser mot brott, vars tillsättande förutskickats samtidigt med tillsättandet av brottskommissionen och vars närmare uppgifter och organisation f. n. övervägs av särskild utredningsman. Kommissionen bör emellertid enligt direktiven överväga vilka åtgärder som redan nu kan vidtas från samhällets sida när det gäller detta samarbete.

Utöver här nämnda frågor som av kommissionen bör tas upp till särskild behandling bör kommissionen enligt direktiven överväga åtgärder med direkt brottsförebyggande syften över ett vidare fält vilka mer omedelbart kan vidtas. Framför allt bör här eftersträvas olika åtgärder för att i allmänpreventivt syfte öka upptäcktsrisken för brott. Vidare bör kommissionen enligt direktiven göra en samlad bedömning av polisverksamhetens inriktning och polisens arbets- och trivselförhållanden samt av behovet av personal.

Utskottet

I förevarande motioner framställs yrkanden som går ut på att den i början av detta år tillsatta brottskommissionen skall ges i uppdrag att behandla vissa i motionerna upptagna frågor. Motionen 1973:604 innehåller också ett alternativyrkande att Kungl. Maj:t skall förelägga riksdagen förslag i enlighet med vad som anförs i motionen.

De i motionerna upptagna frågorna gäller samarbetet mellan hem–skola, sociala myndigheter och polisen samt utbyggnad av systemet med kvarterspoliser (motionen 1973:604), försöksverksamhet med och statsbidrag till uppsökande verksamhet riktad mot bl. a. alkoholskadade, narkomaner och s. k. ungdom i riskzonen (motionen 1973:613) samt inriktning av samhällets resurser för brottsbekämpning på sociala och ekonomiska samhällsåtgärder såsom utbyggnad av fritidslokaler, större utbud av kommunala fritidsaktiviteter och hjälp åt de frivilliga bildningsorganisationerna (motionen 1973:1078).

Som framgår av redogörelsen ovan avser brottskommissionens uppdrag att utreda frågan om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. Till de frågor som kommissionen enligt direktiven skall ta upp till särskild behandling hör det i motionen 1973:604 upptagna spörsmålet om samarbetet mellan polisen, de sociala myndigheterna och allmänheten. Enligt vad utskottet erfarit kommer därvid också frågan om en utbyggnad av systemet med kvarterspoliser att prövas. Även de i motionerna 1973:613 och 1973:1078 upptagna frågorna faller inom ramen för kommissionens uppdrag, som när det gäller förslag till brottsförebyggande åtgärder spänner över ett mycket vitt fält.

Utskottet – som under hand ställt motionerna till kommissionens förfogande – anser sig kunna förutsätta att motionsförslagen blir föremål för kommissionens uppmärksamhet. I den mån frågorna ej, med hänsyn till den begränsade tidsrymden för kommissionens arbete, kan bli prövade i hela sin vidd, torde de komma under bedömning inom det centrala råd för samordning av samhällets insatser mot brott, som skall tillsättas så snart dess uppgifter och organisation blivit fastställda.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet att motionerna inte ger anledning till någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1973:604, 1973:613 och 1973:1078.

Stockholm den 27 februari 1973

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s), fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Westberg i Ljusdal (fp), Polstam (c), fru Bergander (s), herrar Schött (m), Petersson i Röstånga (fp), Alf Pettersson i Malmö (s), Stjernström (c) och Lövenborg (vpk).

Särskilt yttrande

av herr Lövenborg (vpk):

Något förenklat är brottslighet i olika former ett symtom på brister i samhället. Den typ av brottslighet som den hysteriska "lag och ordning"-reaktionen skriker om är till avgörande del orsakad av brister i samhället i fråga om ekonomisk standard och jämlikhet samt sociala miljöförhållanden och andra därmed intimt förknippade faktorer.

Orsaken till denna brottslighet är ett ekonomiskt, politiskt system som vill ha snäv individualism i stället för kollektiv solidaritet. Det är ett samhällssystem som ger "fritt spelrum" åt dem som på grund av ekonomisk maktställning kan njuta av livets goda. De som inte orkar hänga med i den kapitalistiska produktionshetsen kastas obarmhärtigt ut. Kanske är det han eller hon vi i dag ser som "misslyckad och störande figur vid våra T-banor och allmänna platser"?

Brottslighet kan bekämpas effektivt enbart genom systematiska, långsiktiga och genomgripande samhällsåtgärder på bekostnad av minskat inflytande och makt för de ekonomiska makthavarna utanför samhällelig och demokratisk kontroll.

Stödet till ungdomsverksamheten, som måste betecknas som brottsförebyggande, är skrämmande ringa. Om man verkligen har ambitionen att lösa ungdomens fritidsproblem -- och inte svävar i den naiva tron att de s. k. fria marknadskrafterna hand i hand med kommersiella nöjesindustrier skall lösa dessa stora problem -- måste erforderliga resurser ges bl. a. till de organisationer som arbetar med ungdomsverksamhet.

Vi noterar med tillfredsställelse att våra förslag i motionen 1973:1078 kommer att prövas i brottskommissionen, och vi vill framhålla nödvändigheten av att de blir seriöst behandlade och utmynnar i konkreta åtgärder.

GOTAB 73 3398 S Stockholm 1973